

og Fredssagen er naaet til en saadan Modenhed, at Hr. Bajer, som er den, der først har arbejdet for den Sag her i Danmark, nu har en stor forstaaende Kreds med sig.

Psykiatriske Forelæsninger og Studier af Dr. Knud Pontoppidan.

Hvis den foreliggende Bog virkelig havde videnskabelig Interesse, hvis det var en Lærebog, skrevet for de med. Studerende for at udfylde den mangelfulde psykiatriske Uddannelse, de faar under deres Læretid, eller en Bog, der ikke pretenderede at lære bemeldte Studerende Psykiatri, men kun at hjælpe dem i deres fremtidige Praksis til at kunne bedømme et foreliggende Tilfælde af Sindssygdom nogenlunde rigtigt, lære dem at træffe de i Øjeblikket bedste og nødvendigeste Foranstaltninger, lære dem at forstaa Nødvendigheden af saa hurtigt som muligt at faa de „friske“ Tilfælde indlagte i Sindssygeanstalterne, og endelig lære dem at skrive en ordentlig og fyldestgørende Indlæggelsesjournal til Hjælp for Sindssygeanstaltens Læger, hvis Forfatteren havde tilstræbt og opnaaet dette, ja saa tror jeg ubetinget, at hans Bog vilde have gjort stor Nytte, men som den nu præsenterer sig, vil den vist nok i mange Tilfælde gøre mere Skade end Gavn.

Enhver, der har haft Lejlighed til at omgaas og iagttage de unge — altfor unge — mandlige stud. og cand. med., vil have bemærket, at de gennemgaaende lider af en rørende Tro paa deres egen Dygtighed i alle Retninger, hvis man havde en Liste over det Utal af forkviklede Tilfælde, som disse unge Spirer, der to Gange aarligt fabrikkeres en masse og slippes ud blandt Folk, har paa deres Samvittighed, paa Grund af deres uhyre Selvtillid, og blottede, som de er, for al praktisk Viden, — ja saa tror jeg nok, at Haarene vilde rejse sig paa Læserens Hoved, — og værre vil det blive, — før indrømmede dog de fleste Læger deres mangelfulde Viden paa Psykiatriens Omraade, men skal vi have mange Forelæsninger og Studier som Dr. Pontoppidans, saa løber man stor Fare for, at de unge Medicinere ogsaa paa dette Punkt vil bilde sig ind at have slugt Alverdens Visdom, mens de i Virkeligheden slet ikke er klogere end før.

Af alle Grene af Lægevidenskaben er Psykiatrien utvivlsomt den, der fordrer mest Studium og specielle Evner, da man ikke kan tage og føle paa Sjælen som paa et sygt Lem, og faa Steder trænges der mere til kvindelige Læger end netop der, og det er ganske naturligt, netop paa Grund af Kvindens og Mandens forskellige Natur, en Mand vil aldrig kunne sætte sig fuldstændig ind i en Kvindes Tanker og Følelser, lige saa lidt som hun vil kunne sætte sig fuldstændig ind i hans Karakter, der vil altid komme til at mangle noget i den gensidige Forstaaelse, og derfor er Psykiatrien i daarligere Hænder, saa længe den kun er i Mændenes Hænder. Manden (Sindssygelægen) vil altid bedømme Kvinden (Patienten) ud fra sit eget Standpunkt, altid med sin egen Natur som Grundlag, og derfor altid forkert, mere eller mindre.

Enhver, der har haft Lejlighed til at opholde sig paa en Sindssygeanstalt, vil

have iagttaget, at der er altid er mere Støj og Uro paa Kvindesiden end paa Mandssiden, at Sindssygdomsformerne optræder forskelligt hos Kvinder og Mænd, og hvorfor? — paa Grund af den forskellige Natur, Mændene er mere sløve, Kvinderne mere urolige, — kan det egentlig forundre nogen Kvinde, at der her maa fremkomme en Mangel i den psykiatriske Viden? Nævn mig en eneste Mand, der har forstaaet at give en fuldstændig rigtig og sanddru Skildring af Kvinden, hendes Tanker, Evner, Følelser og Anlæg? Jeg kender ingen! Jeg har, saa godt det var mig muligt, søgt at danne mig et Billede af andre fremragende Psykiatrikeres Opfattelse og Bedømmelse af kvindelige Sindssygdomsformer, ved dels at læse derom i deres udgivne Bøger, dels at se, hvad vort Lands Lærde paa det Omraade skriver om dem, og overalt har jeg faaet et Indtryk, som naar man spiller paa et forstemt Klaver, Tonerne er der nok alle, men de giver en falsk Lyd fra sig. „Kraepelin“ udtaler som sin faste Mening, den han støtter paa statistiske Beregninger, at Ægteskabet og Barnefødsler absolut er det sundeste for Kvinder, idet alle „gamle Jomfruer“, Gouvernanter, Syersker etc. for det meste bliver sindssyge. Hvis en saadan Udtalelse ikke var saa sørgelig, vilde den være latterlig, men fra hans Standpunkt er den naturlig nok, han har jo kun Statistikerne at gaa efter, der vel fortæller, at en Ting er saaledes, men ikke *hvorfor* den er saaledes, og at en Mand skulde tage den sidste Factor med i Beregningen, var virkelig at forlange for meget. At absolut Afholdenhed i kønslig Henseende ikke er naturlig, og vel i mange Tilfælde endogsaa skadelig for Sundheden, skal ikke bestrides, men paa den anden Side aabner Ægteskabet store Farer for det til Sindssygdom disponerede Individ, idet Svangrskab, Barselseng og Diegivning, ere almindelige og farlige Lejlighedsaarsager.

„Kraepelin“ ser Virkningen, men ikke Aarsagen, han ser, at der blandt sindssyge Kvinder er flere ugifte end gifte, og slutter deraf, at det maa være sundest at være gift, men hvor stor en Betydning Kvindens hele retsløse og underkuede Stilling kan have paa dette Punkt, hvor stor Medvirkning det kan have paa Hyppigheden af Sindssygdom hos den ugifte Kvinde, hos Gouvernanten, Læreren etc., at hun trods sin svagere Konstitution maa arbejde haardere end nogen Mand for at skaffe sig det daglige Brød, at hun maa udføre det strengeste Arbejde for den usleste Løn, derom gør Dr. Kraepelin sig ingen Tanke, han forstaar det simpelt hen ikke, thi han kan ikke føle de Undertrykte Lidelser, Kvindens Sprog er uforstaaeligt for ham. — Italieneren Lombroso gaar endogsaa i alle Retninger endnu videre i sin fuldstændige Mangel paa Forstaaelse af Kvindekønnet, men vi behøver saamænd ikke at gaa over Aaen for at hente Vand, lad os se paa vort eget Lands kloge, er de klogere? Nej! ubetinget Nej! det skorter dem alle paa Evner i den Retning, der hvor Forskellen i Natur begynder, der hører Forstaaelsen op. At belyse alle de Tilfælde, hvor Sindssygelægerne har taget fejl, hvor de ikke har forstaaet at drage Grænsen mellem Natur og Sygdom, vilde være umuligt, og selv om jeg kunde det, selv om jeg raabte ud i Verden et „Stop“, her har I taget fejl, her kan I ikke dømme, saa vilde min Røst

dog ikke blive hørt — i Øjeblikket — saa længe Psykiatrien udelukkende er i Mænds Hænder, thi hvor fandtes vel den Mand, der var retfærdig og klog nok til at sige: „Jo, hun har Ret, der er et Punkt, hvor det fælles hører op og det specielle begynder, og der vil Kønsfæller bedst kunde fatte og hjælpe“, — de fleste Mænd vilde opløfte et Ramaskrig og sværge paa, at der aldeles ingen Forskel var, eller rettere, at de magelig kunde magte denne Forskel. Kvinden er nu en Gang skabt anderledes end Manden, sjæleligt saa vel som aendeligt, hun er mere nervøs, mere modtagelig — jeg kunde fristes til at sige, at der er samme Forskel paa Kvinden og Manden i Temperament, som paa en arabisk Fuldblodshest og en dansk Droskehest — Kvinden reagerer langt hurtigere, er mere impulsiv end Manden, derfor bliver hun ogsaa under en Psykose mere støjende, mere grædende end han, men i det daglige Liv ser vi det samme, hun har lettere til Latter, lettere til Graad, *vi* véd, at det er Natur, og at det altsaa maa maales med en anden Maalestok end den Manden maaler med, men det har han endnu ikke forstaaet, hvad der i hendes Natur ligger udenfor hans Fatteevne, giver han det smigrande Navn „Hysteri“, han har raabt dette saa længe ud, indtil det er blevet en almindelig Tro, at Hysteri kun er en Kvindesygdom, de mange Tilfælde af Hysteri hos Mandfolk, dem dækkes der omhyggeligt over, eller man besmykker dem med Navnet Hypokondri, de er villige nok til at se Skæven i deres Søsters Øje, og raabe ud om dem, for at skjule Bjælken i deres eget. Deler Dr. Pontoppidan denne Fejl med sine Kønsfæller? det synes næsten saa, skønt han i andre af sine Bøger har talt varmt og sympatetisk om Kvinderne, — lad os drage nogle Linier frem af denne Bog og se dem efter i Sømmene. I sin Forelæsning over „Eroto-religiøs Mani“ skriver Dr. Pontoppidan Side 53—54:

„Jeg kommer nemlig nødvendigvis til i denne Sammenhæng at tænke paa en vis Kategori af ældre Hysterica, som vi kender fra vor egen Samfundskreds. Det er den Slags let eksalterede *Damer*, hvor Konneksen mellem Eksaltationen og Religiositeten fremtræder deri, at de Paagældende søger Afløb for deres Aandslivlighed og deres Virksomhedstrang ved at ofre sig med entusiastisk Iver i en eller anden Velgørenheds eller Missions Tjeneste. Navnlig naar man ser gamle Koketter pludselig blive bigotte, kan man ikke værge sig imod den Forestilling, at dette kun betegner et nyt Felt, hvor de kan gøre deres intrigante Magtsyge gældende efter at andre Omraader er lukkede for dem. Ofte antager den Art forskruet Religiositet et eget aktivt Præg derved, at Vedkommende viser en meget generende Omvendelsesiver. Dette træder saaledes stærkt frem hos en Del af dem, der arbejder i Natmissionens Tjeneste eller hos de saakaldte „Handske Kvinder“ med deres Interesse for *Andres* sædelige Renhed. De vil forstaa mine Herrer, at det ikke er Bevægelsen selv, jeg vil til Livs; jeg beder Dem kun være opmærksom paa, at den varme Iver hos disse Menneker ofte kan erkendes at hvile paa et kønsligt Følelsesgrundlag, der *synes negativt og gives Adresse udadtil*, medens det i Virkeligheden er deres *egen* seksuelle Nysgerrighed, der spøger paa Bunden, om end dette sikkert ikke bliver dem selv bevidst.“